

Зінченко Віктор Анатолійович,
кандидат історичних наук, доцент,
заслужений працівник культури України,
директор туристичної фірми «Спутник»
zinchenko.sputnik@gmail.com

ТУРИЗМ УКРАЇНИ ЯК ПРОЯВ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Стаття виділяє туризм України як актуальну соціокультурну практику та тенденцію, пов'язану з конкретними обставинами епохи. Розкрито генеалогічний зв'язок та тяглість традиції туризму в Україні від перших гуртків кінця XIX століття до сучасних віртуально-перформативних практик. Виділено емпіричні форми внутрішнього туризму як практики – екскурсії, відвідини заповідних зон, етномаршрути та ін. Зазначено, що внутрішній туризм має неабиякий і значною мірою досі нерозкритий потенціал порівняно з міжнародним туризмом. Помічено, що зростання користування громадян України внутрішніми туристичними маршрутами пов'язане з підвищенням рівня національної самосвідомості, викликане політичними подіями останніх часів (Помаранчева Революція, Революція Гідності). В результаті дослідження зроблено висновок про невичерпні можливості туризму, попри несприятливі соціальні та економічні наслідки пандемії коронавірусу.

Ключові слова: туризм, галузь, маршрут, екскурсійне обслуговування.

UKRAINE'S TOURISM AS A MANIFESTATION OF MODERN CULTURAL TREND

The article singles out the tourism of Ukraine as a current socio-cultural practice and a trend related to specific context of the era. It is specified genealogical cohesion and time length of the tradition of tourism in Ukraine from the first communities of the end of the 19th century to modern virtual-performative practices. Empirical forms of domestic tourism as a practice – excursions, visits to conservation areas, ethnic routes, etc. are highlighted. The author notes that domestic tourism has considerable and largely untapped potential compared to international tourism. It is marked that the increase in the use of domestic tourist routes by the citizens of Ukraine is associated with advanced national self-awareness caused by recent political events (the Orange Revolution, the Revolution of Dignity). Research findings allow concluding the inexhaustible potential of tourism despite the adverse social and economic consequences of the coronavirus pandemic.

Key words: tourism, industry, route, excursion service.

Протягом всього періоду існування туризму, як соціального явища, його методи організації надавали людству ефективну можливість сприйняття досягнень культури.

Україна не є виключенням з цього процесу. З моменту створення перших туристичних гуртків в Україні (кінець XIX ст.) і до сьогоднішніх сучасних технологій туристично-екскурсійної справи (3D, віртуальні екскурсії, екскурсії-квести і т.п.), туризм залишається однією із самих нестандартних і привабливих форм для пізнання історії України та її культурологічних цінностей.

В період новітньої історії України, особливим поштовхом до цього стали політичні події останніх часів, а саме Помаранчева Революція

2004 року та Революція Гідності 2014 року. Ставши сучасним фундаментом оновлених патріотичних почуттів і підвищеної самосвідомості громадян України, вони орієнтують українців на поглиблене пізнання своєї історії і культури.

Внутрішній туризм і внутрішні туристичні маршрути стають, як ніколи популярними, на них починає формуватися додатковий соціальний запит.

Туристична галузь професійно реагує на ці процеси, наслідком чого стає формування цілої низки спеціалізованих пропозицій:

- тематичні екскурсійні тури по основним культурологічним місцям України;
- екскурсії історико-пізнавального спрямування;

- відвідини заповідних зон;
- еко-етно маршрути вихідного дня;
- тури відпочинкового і оздоровчого характеру.

Класичним прикладом може бути програма загальнодержавного значення «Сім чудес України».

За даними Всеукраїнської Асоціації Туристичних Операторів, об'єми подорожуючих українців в межах своєї країни, з 2005 до 2015 року, збільшилися більше, ніж в 5 разів. Відвідини музеїв (за статистикою Ліги екскурсів) збільшилися за аналогічний період часу більше, ніж в 3 рази. З'являються принципово нові форми екскурсійного обслуговування туристів такі як екскурсії-квести, екскурсії з театралізованими елементами, популярності набув подієвий туризм.

Відновили свою популярність маршрути вихідного дня, які на початку 90-х років тимчасово «вийшли з моди» в силу переваги пропозицій міжнародного туризму і появи раніше недосяжних зарубіжних турів для більшості пересічних українців.

Все це засвідчує про зростання популярності туризму в Україні, він стає сучасною культурологічною тенденцією, яка безумовно має своє майбутнє.

Проте, було б помилково не зазначити про обставини 2020 року, а саме про негативний вплив карантинних обмежень у зв'язку з епідемією коронавірусу на розвиток туризму в світі і в Україні зокрема.

За даними Всесвітньої Туристичної Організації, членом якої є і Україна кількість подорожуючих у 2020 році (внаслідок безпрецедентних обмежень на подорожі), скоротиться не менше, ніж на 30% з показниками минулого року.

Всесвітня Туристична Організація допускає, що прогноз може бути переглянутий, адже світова спільнота наразі зіткнулась з величезними соціальними та економічними проблемами, а термін їх вирішення не зрозумілий. У разі збереження прогнозованого показника уповільнення туристичної галузі може відбутися на 20–30%. Дохід туристичного сектору скоротиться на 350–450 мільярдів доларів, тобто на третину від тих 1,5 трильйонів доларів, що були зароблені туризмом протягом 2019 року. Це означає, що пандемія коронавірусу коштуватиме туристичній галузі від 5 до 7 років зростання. Це найбільш вразливий вплив на туристичну індустрію за останні роки.

Проте, знання філософії туризму та його значення в житті людини, дають всі підстави стверджувати, що туризм потенційно відновиться і навіть розшириться в своїх формах в після коронавірусний період.

Безумовно COVID-19 суттєво змінить світосприйняття людиною. Досвід власного сприйняття не замінять найякісніші фільми і найцікавіші книжки.

Туризм дає можливість пережити особистісну співналежність до культурного досвіду свого народу, нації, людства. Ресурси культурного туризму незникаючи, незмінні, нікуди не переміщувані. Вони вічні. Тому важко переоцінити внесок досвіду подорожування у формування і розвиток особистості. Він водночас виконує кілька функцій:

- дає відчуття належності до власної спільноти за рахунок порівняння різних культурних норм, поведінкових зразків;
- забезпечує опанування культурних надбань;
- сприяє підвищенню самооцінки, формуванню самоповаги, внаслідок набуття людиною індивідуального унікального досвіду.

Список використаних джерел:

1. Всесвітня туристична організація Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://www.unwto.org/>
2. Туризм і відпочинок в Україні. URL: <http://travelblog.kiev.ua>.
3. Туризмолія: концептуальні засади теорії туризму : науково-навчальне видання. Київ : КУТЕП, 2008. 825 с.